

IN MEMORIAM

Ing. Marián Járek

(* 26. september 1946, Nitra – † 1. máj 2026)

zberateľ a upravovateľ ľudových piesní, vysokoškolský pedagóg, primáš ľudovej hudby

S hlbokou ľútosťou oznamujeme, že nás navždy opustil náš dlhoročný kolega, pedagóg a priateľ **Ing. Marián Járek**. Posledná rozlúčka sa bude konať **9. mája 2026 o 13:00 na Cintoríne sv. Cyrila a Metoda na Cabajskej v Nitre**.

Marián Járek sa narodil v roku **1946 v Nitre**. K hudbe ho viedla matka, rodáčka z nemeckej rodiny v Sliezsku, ktorá ho od piatich rokov učila hre na husliach. Hudobné základy rozvíjal na Ľudovej škole umenia v Nitre a počas gymnaziálneho štúdia v komornom orchestri. Po maturite nastúpil na štúdium medicíny v Prahe. Po dvoch rokoch prestúpil na **Vysokú školu poľnohospodársku v Nitre**, kde získal titul inžiniera. Práve tu, súbežne so štúdiom, sa začal systematicky venovať hudobnému folklóru.

Po absolvovaní vysokej školy nastúpil ako asistent na Katedre špeciálnej zootechniky VŠP v Nitre, no jeho skutočným povolaním sa čoskoro stala ľudová hudba. V roku **1970** začal hrať v **folklórnom súbore Zobor**, kde sa stal primášom. V roku **1979** nastúpil ako odborný asistent na **Katedru hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty v Nitre**, kde sa stal umeleckým vedúcim a primášom ľudovej hudby **FS Ponitran**. Súbor pod jeho vedením sa prepracoval do najvyššej kategórie A a zaradil sa medzi najvýznamnejšie folklórne telesá na Slovensku. Od roku **1992** pôsobil na **Katedre folkloristiky a regionalistiky FF UKF v Nitre** — dnes Oddelenie etnológie ÚMKTKE FF UKF v Nitre — od jej samotného vzniku, a na tomto pracovisku zotrval až do odchodu do dôchodku. Jeho pedagogické pôsobenie na nitrianskych univerzitách trvalo viac ako **40 rokov**.

Generáciám študentov odovzdával nielen odborné vedomosti, ale aj úctu k tradícii a hudobnému umeniu. Vyučoval praktické predmety, viedol folklórne zoskupenia a oboznamoval študentov so špecifickými metódami terénneho výskumu hudobného folklóru. Bol obľúbeným pedagógom, ktorý vedel z každého študenta dostať to najlepšie.

Ťažiskom jeho celoživotnej práce bol systematický zber ľudových piesní v **Ponitri, Tekove a Honte**. Počas terénnych výskumov zaznamenal so svojimi spolupracovníkmi viac ako **10 000 ľudových piesní** z desiatok obcí a stoviek spevákov a speváčok, ktoré by inak upadli do zabudnutia. Za štyri desaťročia vydal vyše **20 samostatných piesňových zbierok** s celkovým počtom viac ako 2 000 piesní, čím sa zaradil medzi najplodnejších zberateľov ľudových piesní na Slovensku. Publikovaný materiál sa stal dôležitým prameňom nielen pre folklórne telesá, ale aj pre základné a umelecké školy.

Ako primáš a umelecký vedúci ľudovej hudby FS Ponitran vytváral desiatky hudobných úprav pre choreografie ľudových tancov z nitrianskej oblasti, pre folklórne súbory slovenských menšín v Srbsku, Rumunsku a Chorvátsku, ako aj pre vysielanie Slovenského rozhlasu a Slovenskej televízie. Ľudová hudba Ponitran pod jeho vedením účinkovala na prestížnych pódiaoch doma i v zahraničí — vo Viedni, Bruseli, Chicagu a

na mnohých európskych festivaloch. Výsledky jeho umeleckej tvorby vyšli na nosičoch vydaných vo **Francúzsku, Poľsku, Rakúsku, Taliansku, Nemecku a Maďarsku**.

Osobitnou kapitolou jeho práce bola **gajdošská hudba**. Marián Járek patrí k tým, ktorí ako prví na Slovensku pochopili jej dokumentárnu hodnotu a začali systematicky zbierať gajdošský piesňový repertoár v mikroregióne Pohronského Inovca. Priamo prispel k tomu, že gajdošská kultúra bola v roku 2013 zapísaná do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska a v roku 2015 aj do zoznamu UNESCO. Dlhoročným riaditeľom medzinárodného vysokoškolského festivalu **Akademická Nitra** zastrešeného Ministerstvom kultúry SR a organizáciou C.I.O.F.F. výrazne prispel k zviditeľneniu regiónu na folklórnej mape Slovenska i Európy.

Bol huslistom s nezameniteľným herným štýlom a aranžérskym rukopisom. Okrem hudby sa venoval aj **insitnej maľbe na sklo**, ktorej sa venoval na špičkovej úrovni a niektoré svoje diela odpredal do zbierok Slovenského národného múzea.

Za celoživotnú pedagogickú, zberateľskú, spracovateľskú a interpretačnú činnosť mu **Slovenský hudobný fond** v roku 2001 udelil **Cenu Pavla Tonkoviča**; ocenenie mu odovzdal minister kultúry SR v roku 2000. Mesto Nitra mu v roku 2016 udelilo Cenu primátora za celoživotný prínos v oblasti kultúry a školstva.

Bude nám chýbať nielen ako výnimočný odborník, ale predovšetkým ako človek, kolega a priateľ. Marián, bol si umeleckou dušou a kolegom, ktorého podiel na rozvoji nášho pracoviska a prítomnosť medzi nami sme si vždy vážili. Nikdy na teba nezabudneme.

Úprimnú sústrasť vyjadrujeme celej rodine a všetkým blízkym.

V mene pedagogického tímu, študentov a absolventov pracoviska

Oddelenie etnológie ÚMKTKE FF UKF v Nitre

Zdroj životopisných údajov: BEŇUŠKOVÁ, Zuzana – GARAJ, Bernard: Marián Járek – zberateľ a upravovateľ ľudových piesní. In: Etnológia v regiónoch 2. Nehmotné kultúrne dedičstvo v živote a tvorbe osobností z regiónov Slovenska. Bratislava: Národopisná spoločnosť Slovenska, 2024, s. 58–67.